EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 23.5.2018
COM(2018) 414 final

Suositus

NEUVOSTON SUOSITUS

Liettuan vuoden 2018 kansallisesta uudistusohjelmasta

sekä samassa yhteydessä annettu Liettuan vuoden 2018 vakausohjelmaa koskeva neuvoston lausunto

Suositus

NEUVOSTON SUOSITUS

Liettuan vuoden 2018 kansallisesta uudistusohjelmasta

sekä samassa yhteydessä annettu Liettuan vuoden 2018 vakausohjelmaa koskeva neuvoston lausunto

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 121 artiklan 2 kohdan ja 148 artiklan 4 kohdan,

ottaa huomioon julkisyhteisöjen rahoitusaseman valvonnan sekä talouspolitiikan valvonnan ja yhteensovittamisesta 7 päivänä heinäkuuta 1997 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97[1] ja erityisesti sen 5 artiklan 2 kohdan,

ottaa huomioon Euroopan komission suosituksen[2],

ottaa huomioon Euroopan parlamentin päätöslauselmat[3],

ottaa huomioon Eurooppa-neuvoston päätelmät,

ottaa huomioon työllisyyskomitean lausunnon,

ottaa huomioon talous- ja rahoituskomitean lausunnon,

ottaa huomioon sosiaalisen suojelun komitean lausunnon,

ottaa huomioon talouspoliittisen komitean lausunnon,

sekä katsoo seuraavaa:

(1) Komissio hyväksyi 22 päivänä marraskuuta 2017 vuotuisen kasvuselvityksen, mikä aloitti vuoden 2018 talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson. Se otti huomioon Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission 17 päivänä marraskuuta 2017 antaman Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskevan julistuksen. Eurooppa-neuvosto vahvisti vuotuisen kasvuselvityksen ensisijaiset tavoitteet 22 päivänä maaliskuuta 2018. Komissio hyväksyi 22 päivänä marraskuuta 2017 asetuksen (EU) N:o 1176/2011 perusteella varoitusmekanismia koskevan kertomuksen, jossa se katsoi, että Liettua ei kuulu niihin jäsenvaltioihin, joista laadittaisiin perusteellinen tarkastelu. Samana päivänä komissio hyväksyi myös suosituksen neuvoston suositukseksi euroalueen talouspolitiikasta. Eurooppa-neuvosto vahvisti suosituksen 22 päivänä maaliskuuta 2018. Neuvosto hyväksyi 14 päivänä toukokuuta 2018 suosituksen euroalueen talouspolitiikasta, jäljempänä ’euroalueen suositus’.

[1] EYVL L 209, 2.8.1997, s. 1.
[2] COM(2018) 414 final.
[3] P8_TA(2018)0077 ja P8_TA(2018)0078.

(2) Koska Liettua kuuluu jäsenvaltioihin, joiden rahayksikkö on euro, ja koska taloudet ovat talous- ja rahaliitossa vahvasti yhteydessä toisiinsa, Liettuan olisi varmistettava, että jäljempänä esitettävistä suosituksista ja erityisesti suosituksesta 1 ilmenevä euroalueen talouspolitiikkaa koskeva suositus pannaan täytäntöön täysimääräisesti ja oikea-aikaisesti.

(3) Liettuaa koskeva vuoden 2018 maaraportti[4] julkaistiin 7 päivänä maaliskuuta 2018. Siinä arvioitiin Liettuan edistymistä neuvoston 11 päivänä heinäkuuta 2017 hyväksymien maakohtaisten suositusten noudattamisessa, aiempina vuosina annettujen suositusten noudattamisessa ja kansallisten Eurooppa 2020 -tavoitteidensa saavuttamisessa.

(4) Liettua toimitti vuoden 2018 kansallisen uudistusohjelmansa 26 päivänä huhtikuuta 2018 ja vuoden 2018 vakausohjelmansa 30 päivänä huhtikuuta 2018. Ohjelmat on arvioitu samaan aikaan, jotta niiden keskinäiset yhteydet on voitu ottaa huomioon.

(5) Kauden 2014–2020 Euroopan rakenne- ja investointirahastojen ohjelmasuunnittelussa on otettu huomioon niihin liittyvät maakohtaiset suositukset. Kuten Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1303/2013[5] 23 artiklassa säädetään, komissio voi pyytää jäsenvaltiota tarkastelemaan uudelleen kumppanuussopimustaan ja asiaankuuluvia ohjelmiaan ja esittämään niihin muutoksia, kun tämä on tarpeen asiaankuuluvien neuvoston suositusten täytäntöönpanon tukemiseksi. Komissio on antanut tarkempaa tietoa kyseisen säännöksen hyödyntämisestä ohjeissa sellaisten toimenpiteiden soveltamiselle, joilla Euroopan rakenne- ja investointirahastojen vaikuttavuus kytketään talouden tehokkaaseen ohjaukseen ja hallintaan[6].

(6) Liettuaan sovelletaan vakaus- ja kasvusopimuksen ennaltaehkäisevää osiota. Hallitus odottaa vuoden 2018 vakausohjelmassaan julkisen talouden ylijäämän säilyvän 0,6 prosentissa suhteessa BKT:hen vuosina 2018–2020, minkä jälkeen sen odotetaan supistuvan 0,3 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2021. Julkisen talouden keskipitkän aikavälin tavoitteessa, joka on 1 prosentin rakenteellinen alijäämä suhteessa BKT:hen, odotetaan pysyttävän koko ohjelmakauden ajan. Liettuan annettiin lisäksi vuosina 2016 ja 2017 tilapäisesti poiketa tästä tavoitteesta eläkejärjestelmän uudistuksen ja rakenneuudistusten vuoksi. Nämä poikkeamat ovat voimassa kolmen vuoden ajan. Vuoden 2018 vakausohjelman mukaan julkisen talouden velan odotetaan supistuvan 39,7 prosentista suhteessa BKT:hen vuonna 2017 35,3 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2021. Näiden julkisen talouden kehitysarvioiden perustana oleva makrotalouden skenaario on uskottava. Suunniteltuja ylijäämätavoitteita tukevia tarvittavia toimenpiteitä ei ole kuitenkaan riittävästi eritelty vuodesta 2019 eteenpäin.

(7) Neuvosto suositti 11 päivänä heinäkuuta 2017 Liettualle pysymistä julkisen talouden keskipitkän aikavälin tavoitteessa vuonna 2018 ottaen huomioon eläkejärjestelmän uudistuksen ja rakenneuudistusten toteuttamiseen liittyvät sallitut tilapäiset poikkeamat. Tämä vastaa nettomääräisten julkisten perusmenojen[7] 6,4 prosentin

---

4 SWD(2018) 213 final.

5 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1303/2013, annettu 17 päivänä joulukuuta 2013, Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa, koheesiorahastoa, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yhteisistä säännöksistä sekä Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa, koheesiorahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yleisistä säännöksistä sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 1083/2006 kumoamisesta (EUVL L 347, 20.12.2013, s. 320).

6 COM(2014) 494 final.

7 Nettomääräisillä julkisilla perusmenoilla tarkoitetaan julkisten menojen kokonaismäärää ilman korkomenoja, ilman unionin ohjelmista aiheutuvia menoja, jotka korvataan täysin unionin varoista

nimellistä enimmäiskasvuvauhtia. Tällöin sallittu rakenteellisen rahoitusaseman heikkeneminen olisi 0,6 prosenttia suhteessa BKT:hen. Komission kevään 2018 talousennusteen perusteella Liettuan rakenteellisen alijäämän ennustetaan olevan 0,7 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2018 ja 0,6 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2019. Rakenteellisen rahoitusaseman ennustetaan sen vuoksi säilyvän julkisen talouden keskipitkän aikavälin tavoitteen yläpuolella molempina vuosina. Kaiken kaikkiaan neuvosto arvioi Liettuan vuosina 2018 ja 2019 noudattavan vakaus- ja kasvusopimuksen vaatimuksia.

(8) Ympäristöveroista ja juoksevista kiinteistöveroista saatavat tulot jäävät edelleen EU:n keskiarvosta. Liettua on toteuttanut kiinteistöverojärjestelmän uudistuksen, jossa järjestelmästä on tehty osin progressiivinen, ja poistanut lämmitykseen käytetystä kivihiilestä ja koksista perittävää valmisteveroa koskeneet vapautukset. Veropohjaa on kuitenkin vielä varaa laajentaa sellaisiin lähteisiin, jotka ovat vähemmän haitallisia kasvun kannalta. Vaikka Liettua on viime vuosina edistynyt veronkannon parantamisessa, sen arvonlisäverovaje on yhä EU:n suurimpia. Liettua on ryhtynyt lisätoimiin veronkierron torjumiseksi ja verosäännösten noudattamisen parantamiseksi, ja vastikään toteutetuista toimenpiteistä on saatu alustavasti myönteisiä tuloksia. Verosäännösten noudattamisen parantaminen entisestään lisäisi budjettituloja ja edistäisi verojärjestelmän oikeudenmukaisuutta.

(9) Vuonna 2018 otetaan käyttöön uusi eläkeindeksimalli, jossa eläkkeet yhdistetään palkkamenojen kasvuun. Uuden mallin ansiosta julkisten eläkemenojen osuuden suhteessa BKT:hen odotetaan pysyvän vakaana vuoteen 2040 asti. Näin varmistettaisiin Liettuan eläkejärjestelmän taloudellinen kestävyys. Tämä perustuu kuitenkin suurelta osin etuussuhteen supistumiseen, sillä kokonaispalkkamenojen ennustetaan kasvavan palkkoja hitaammin työikäisen väestön nopean vähenemisen vuoksi. Tämä puolestaan aiheuttaa huolta eläkkeiden riittävyydestä, joka on jo nyt EU:n heikoimpia. Lisäksi on epäselvää, kuinka uudistus toimii käytännössä, sillä hallituksella on lakisääteinen velvollisuus ehdottaa toimenpiteitä, jos korvaussuhde heikkenee. Jos korvaussuhde pysyisi muuttumattomana, kokonaiseläkemenojen osuus suhteessa BKT:hen kasvaisi lähes 45 prosenttia 2040-luvun loppuun mennessä, mikä aiheuttaisi paineita julkiselle taloudelle. Tämän vuoksi on tärkeää vähentää eläkelainsäädäntöön liittyvää oikeudellista epävarmuutta ja varmistaa eläkejärjestelmän pitkän aikavälin taloudellinen kestävyys samalla kun puututaan eläkejärjestelmän riittämättömyyteen.

(10) Työmarkkinat kiristyvät nopeasti vahvan talouskasvun sekä myös epäsuotuisan väestökehityksen ja maastamuuton myötä, mikä johtaa jo nyt osaamisvajeeseen. Tällaisessa tilanteessa tarvitaan koulutusjärjestelmä, joka pystyy antamaan kaikille tarvittavat taidot. Vaikka kuluneen vuoden aikana käynnistetyt uudistukset ovat askel oikeaan suuntaan, on tärkeää, että Liettua toteuttaa nämä uudistukset koulutusjärjestelmän tulosten parantamiseksi. Liettuan korkea-asteen koulutusta koskevat rahoitus- ja akkreditointisäännöt auttavat lisäämään korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden määrää, mutta samalla ne ovat lisänneet huolta koulutuksen laadusta, hajanaisuudesta ja työmarkkinarelevanssista. Meneillään oleva yliopistojen yhdistäminen, jos sitä täydennetään rahoitus- ja akkreditointisääntöjen muutoksilla, auttaisi vastaamaan nykyisiin haasteisiin. Lisäksi jatkuvat väestöpaineet ovat

---

saatavilla tuloilla, ja ilman ei-päätösperäisiä työttömyysetuusmenojen muutoksia. Kansallisesti rahoitettu kiinteän pääoman bruttomuodostus jaetaan neljälle vuodelle. Päätösperäiset tulopuolen toimenpiteet ja lakisääteiset tulojen lisäykset otetaan huomioon. Meno- ja tulopuolen kertaluonteiset toimenpiteet kuittaavat toisensa.

vaikuttaneet koulutusjärjestelmän tehokkuuteen ja lisänneet tarvetta tarjota pikaisesti tasapuoliset mahdollisuudet laadukkaaseen ja osallistavaan koulutukseen. Liettualaisten oppilaiden perustaidot ovat keskimääräistä heikompia. Tämän tilanteen parantamiseksi tarvitaan opettajien peruskoulutusta, uramahdollisuuksia ja työoloja koskevia uudistuksia, joita täydennetään muilla laatuun keskittyvillä uudistuksilla.

(11) Aikuisopiskelijoiden vähäinen määrä Liettuassa on osoitus siitä, että aikuiskoulutus on edelleen alikehittynyttä. Sen vuoksi taloudella ei ole mahdollisuutta hyötyä paremmista taidoista, innovoinnista ja muita heikommassa asemassa olevien (esimerkiksi ikääntyneiden, työttömien tai työmarkkinoiden ulkopuolella olevien aikuisten) paremmasta integroitumisesta työmarkkinoille. Infrastruktuuri-investoinneista huolimatta ammattikoulutuksen sisältö ja oppisuunnitelmat ovat usein vanhanaikaisia, ja paikallisten ja alueellisten työmarkkinoiden tarpeet olisi otettava koulutuksessa paremmin huomioon. Työssäoppiminen on yhä alkuvaiheessa, ja sitä voitaisiin lisätä. Aktiivisen työvoimapolitiikan toimenpiteisiin sisältyy enemmän koulutustarjontaa, mutta sitä voitaisiin laajentaa entisestään. Alalla viime aikoina toteutetut uudistukset ja toimenpiteet eivät toistaiseksi ole johtaneet merkittäviin tuloksiin. Laajemmin tarkasteltuna työmarkkinaosapuolten valmiuksien parantaminen on tärkeää niiden kanssa tehtävän yhteistyön lisäämiseksi.

(12) Terveydenhuoltoon liittyviä haasteita on edelleen. Niillä on negatiivinen vaikutus tuottavuuteen, talouden kilpailukykyyn ja elämänlaatuun. Terveyspalveluiden tarjonta on yhä liian sairaalakeskeistä, minkä vuoksi olisi panostettava enemmän perusterveydenhuoltoon. Resurssien rationalisoinnin jatkaminen sekä sairaalahoidon ja perusterveydenhuollon laadun parantamiseen tähtäävät toimenpiteet ovat avainasemassa terveydenhuollon tehostamiseksi. Sairauksien ehkäisemistä ja terveyden edistämistä koskevien politiikkatoimien tavoitteena on ehkäistä terveysriskejä tehokkaammin ja nopeammin. Nämä toimet ovat kuitenkin vielä pienimuotoisia, ja monialainen yhteistyö on kehittymätöntä. Lisäksi tulosvastuullisuus on puutteellista kuntatasolla. Terveydenhuoltojärjestelmän tehokkuutta rajoittavat liian suuri turvautuminen potilailta perittäviin maksuihin, liian vähäiset terveysmenot ja resurssien tehoton kohdentaminen.

(13) Köyhyyden tai syrjäytymisen vaarassa olevien ihmisten huomattava osuus sekä suuret tuloerot ovat edelleen merkittävä haaste Liettualle ja heikentävät sen talouskasvunäkymiä. Ne uhkaavat myös sosiaalista koheesiota ja voivat lisätä maastamuuttoa. Talouskasvun jatkumisesta huolimatta ikääntyneisiin, vammaisiin, lapsiin, yksinhuoltajiin ja työttömiin kohdistuu suurin köyhyys- ja syrjäytymisriski. Liettuan vero- ja etuusjärjestelmän korjaava vaikutus on EU:n vähäisimpiä. Vaikka joitain merkittäviä alustavia toimia on toteutettu köyhyyden ja tuloerojen torjumiseksi, Liettualla on vielä paljon tehtävää saavuttaakseen EU:n köyhyyttä ja tuloeroja koskevat keskiarvot. Pienituloisten palkansaajien suhteellisen suuri verokiila saattaa vähentää halukkuutta työntekoon ja lisätä köyhyyden ja epätasa-arvon riskiä. Köyhyyttä ja epätasa-arvoa voitaisiin vähentää edistämällä erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien ja pienituloisten osallistumista työmarkkinoille ja lisäämällä vero- ja etuusjärjestelmän korjaavaa vaikutusta, jota tuettaisiin tehokkaammalla veronkannolla. Tällaisten toimenpiteiden avulla voitaisiin lisätä myös sosiaalista oikeudenmukaisuutta.

(14) Tuottavuuden kasvu, joka oli ollut vaimeaa vuodesta 2012 alkaen, elpyi vuonna 2017, mikä helpotti kustannuskilpailukykyyn kohdistuvia paineita. Tämä myönteinen kehitys perustuu kuitenkin suurelta osin yksityiseen sektoriin. Julkisten investointien tehokkuuden parantamisessa on edistytty vain rajoitetusti. Erityisesti julkisten T&K-

menojen tehokkuus on edelleen heikkoa ja yritysten ja tiedemaailman välinen yhteistyö on vähäistä. Lisäksi julkiset investoinnit tutkimus- ja kehitystoimintaan supistuivat huomattavasti vuonna 2016. Tutkimus- ja innovointipolitiikan hajanainen koordinointi ja hallinnointi johtavat tehottomuuksiin ja estävät yrityksiä saamasta täyttä hyötyä erinäisistä tukiohjelmista. Lisätoimet julkisen tutkimussektorin organisoinnin ja rahoituksen meneillään olevan uudistuksen toteuttamiseksi auttanevat hyödyntämään saatavilla olevia resursseja paremmin.

(15) Liettua on vahvistanut korruptiontorjuntakehystään hyväksymällä lainsäädäntöä lobbauksesta ja väärinkäytösten paljastajien suojasta sekä julkisen että yksityisen sektorin työntekijöiden osalta. Lainsäädännön täytäntöönpano on kuitenkin haasteellista. Terveydenhuoltoalan korruptio antaa edelleen aihetta huoleen hallituksen korruptionvastaisen ”puhtaat kädet” -ohjelman tuottamista hyvistä tuloksista huolimatta.

(16) Komissio on vuoden 2018 talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson osana tehnyt kattavan analyysin Liettuan talouspolitiikasta ja julkaissut sen vuoden 2018 maaraportissa. Se on arvioinut myös vuoden 2018 vakausohjelman ja vuoden 2018 kansallisen uudistusohjelman sekä jatkotoimenpiteet, joita on toteutettu Liettualle viime vuosina annettujen suositusten noudattamiseksi. Se on ottanut huomioon niiden merkityksen Liettuan finanssipolitiikan sekä sosiaali- ja talouspolitiikan kestävyyden kannalta mutta myös sen, ovatko ne unionin sääntöjen ja ohjeiden mukaisia, koska unionin yleistä talouden ohjausta on tarpeen vahvistaa antamalla unionin panos tuleviin kansallisiin päätöksiin.

(17) Neuvosto on tutkinut vuoden 2018 vakausohjelman tämän arvioinnin perusteella ja katsoo, että Liettuan odotetaan noudattavan vakaus- ja kasvusopimuksen vaatimuksia,

SUOSITTAA, että Liettua toteuttaa vuosina 2018 ja 2019 toimia, joilla se

1. parantaa verosäännösten noudattamista ja laajentaa veropohjaa sellaisiin lähteisiin, jotka ovat vähemmän haitallisia kasvun kannalta; varmistaa eläkejärjestelmän pitkän aikavälin kestävyyden samalla kun se parantaa eläkkeiden riittävyyttä;

2. parantaa koulutuksen, myös aikuiskoulutuksen, laatua, tehokkuutta ja työmarkkinarelevanssia; parantaa terveydenhuoltojärjestelmän tuloksellisuutta jatkamalla siirtymistä sairaalahoidosta avohoitoon, vahvistamalla sairauksien ehkäisemiseen tähtääviä toimenpiteitä, myös paikallistasolla, ja parantamalla hoidon laatua ja lisäämällä kohtuuhintaisuutta; kehittää vero- ja etuusjärjestelmää köyhyyden ja tuloerojen vähentämiseksi;

3. edistää tuottavuuden kasvua parantamalla julkisten investointien tehokkuutta, varmistamalla, että hallitus koordinoi tutkimus- ja innovointipolitiikkaa tehokkaasti, ja vähentämällä niiden julkisten toimenpiteiden puutteita ja tehottomuutta, joilla tuetaan tiedemaailman ja teollisuuden välistä yhteistyötä.

Tehty Brysselissä

Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja